

Viswijvenpraat

Claude Monet, En Norvégienne 1887 – De norvégienne (Noorse boot) was indertijd in Frankrijk een populair roeibootje.

De statistieken zijn duidelijk: de laatste tijd gaan steeds meer mensen sportvissen, het aandeel vrouwen met een hengel in de hand aan de waterkant gaat omhoog.

TEKST
Frans Collignon

ILLUSTRATIES
Archief

Aanjager voor de stijging in het algemeen is natuurlijk COVID-19. Vissen is een van de buitensporten waarbij de coronaregels goed zijn na te leven. Daarbij: als je vanwege die regels niet de grens over kan, is het fijn om die hengel van vroeger weer eens uit de schuur te halen. De cijfers komen uit een groot onderzoek in opdracht van Sportvisserij Nederland, de organisatie die ook een behoorlijke stijging in het ledenaantal kreeg te verwerken. Dat is dan wel een onderzoek waard.

Getrouwde vrouw

Dat ook vrouwen een hengel ter hand nemen, is al van oudsher zo en dat ze zichzelf tegenwoordig - met de nodige zelfspot - wel eens *viswijven* noemen, toont ook

historisch besef van de titel *wijf*. In de late middeleeuwen was de betekenis van het woord nog heel neutraal. Het betekende *vrouw* en wel in het bijzonder de *getrouwde vrouw*. Over de herkomst van het woord bestaan twee theorieën. De eerste is dat *wijf* van een vorm van *wikkelen* komt. De getrouwde vrouw liet het haar namelijk niet meer loshangen, maar omwikkelde dat met een doek. De andere verklaring is aansprekender: de wiegende gang van een vrouw, het sierlijk voortgaan, heeft tot het woord *wijf* geleid en de afleiding van het werkwoord *wiegen* verklaart ook waarom het woord *wijf* onzijdig is – het *wijf*. Sinds een paar honderd jaar is de betekenis van *wijf* en zeker van *viswijf*, niet onverdeeld positief en daar hebben de dames zelf aan bijgedragen.

De geboren visscherin van
Gerard Oortman.

Vanaf de zeventiende eeuw wordt daarom meestal over *visvrouwen* gesproken.

Dat vinden we nu - en toen ook al - neutraler. Visvrouwen zijn overigens niet alleen de vrouwen die vissen, maar vooral degenen die de gevangen waar verkopen. Dat deden ze vroeger met zoveel enthousiasme (de vis moest natuurlijk in korte tijd als vers aan de man worden gebracht) en zo luidkeels dat het kennelijk veel ergernis bij de bevolking teweegbracht. Of, zoals een oude dichtregel luidt: *'t schelden kende perk noch paal. 't Was echt viswijventaal.* Overigens waren er meer verkoopsters die om hun luidruchtigheid berucht waren en tot scheldnamen als *appelwif* of *appelteef* en *mosselmeid* hebben geleid. In 1660 vindt De Brune, raadspensionaris in Zeeland, ook dat viswijven geen goed voorbeeld aan de stomheid van hun vangst nemen ("vissen schreeuwen niet") en dat ze dus eerder de naam van *klapperwif* of *klepspaan* verdienen omdat hun tong nooit stilstaat. Dat het viswijvenlawaai eigenlijk noodkreten waren om geld te verdienen, blijkt wel uit de inmiddels teloorgegane uitdrukking *van je verlies leven als een viswif*. Dan gaan de zaken bepaald niet goed.

Vissters en visserinnen

Dat vrouwen zich ook al veel vroeger volop met de visvangst bemoeiden, blijkt wel uit de toenmalige woordenboeken die het hebben over *vissters*, *visseressen* en *visserinnen*. De beroemde P. C. Hooft liet zich in 1621 het hoofd op hol jagen door het gezang (*haer sang*) van *visserinnen* en hij verdronk daardoor bijna in de Zuiderzee – literair gesproken dan. In het jaar 1825 liet Gerard Oortman in zijn prentenboek voor de jeugd een vrouw zeggen: *'k Ben een geboren visscherin, En dat 's maar netjes naar mijn' zin.* Helemaal verrukt was Johannes le Francq van Berkhey, een veelschrijver uit

Ook Nederland telt steeds meer visvrouwen.
Ze hebben zelfs een eigen tv-programma.

de 18de eeuw die de gouden glans van de zon in het water op de koontjes van de visseressen laat weerkaatsen op een manier waardoor *haare blosjes, als met goud vermengd, de levendige kracht van bekoorende tronietjes tederlijk ontvonken.* De aantrekkingskracht van vissende vrouwen is groot. Niet zozeer in de fotografie, want als je daar zoekt, lijken de rondingen van schaars geklede viswijven belangrijker dan hun vistechiek of vangst. Gelukkig is er nog de schilderkunst. Claude Monet schildert in 1887 zijn drie stiefdochters als ze aan het vissen zijn in de zijrivier Epte van de Seine. Ze varen in een Noors vissersbootje. Het hele schilderij straalt het genoegen en de rust uit van vissen – ook in coronatijd. ■